

Verslag van de vergadering van maandag 25 november 2024, 15.00-17.00 uur

Aanwezig: Ilonca Vaartjes (UMC Utrecht, Julius Centrum), Kasia Karpinska (ODISSEI en EUR), Bas van der Klaauw (VU), Joost Kappelhof (SCP), Mauro Mastrogiacomio (DNB), Erwin Zijleman (CPB), Henry van der Wiel (EZK - Bedrijfsleven & Innovatie), Robert Verheij (NIVEL, Zorginstituut NL en TiU), Idske de Jong (Gemeente Amsterdam OIS), Brechje de Gier (RIVM), Maarten Alders (CBS, directeur Dataservices), Ran van den Boom (CBS, hoofd Microdata Services, gast), Ivo Gorissen (Senior Relatiebeheerder Microdata Services CBS, secretaris).

Afwezig: Kees Leidelmeijer (InFact)

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent om 15.00 uur de vergadering. De agenda wordt als volgt vastgesteld:

1. Opening, vaststellen agenda
2. Mededelingen
3. Actiepunten vorige vergadering
4. Bestuursreglement en vergoeding leden Gebruikersraad
5. Uitkomsten Klanttevredenheidsonderzoek
6. Werken met sub-omgevingen in de microdata-omgeving
7. Presentatie Microdata-onderzoek CPB: 'De effecten van (long-)covid op het arbeidsaanbod'.
8. Rondvraag en sluiting

2. Mededelingen

- Brechje de Gier wordt verwelkomd en stelt zichzelf voor.
- Zoals eerder aangegeven zullen de tarieven voor Microdata Services vanaf 1 januari gemiddeld met 6,5% verhoogd worden.
- Onderzoeksbureau Decisio voert in opdracht van het ministerie van Economische Zaken een onderzoek uit naar de markt voor de toegang tot microdata. Aangezien veel partijen - waaronder de Gebruikersraad zelf - aangeven dat de kosten belemmerend werken voor het gebruik van CBS-microdata, is een verkenning gestart naar mogelijkheden om deze kosten voor gebruikers te verminderen. Onderdeel hiervan is een marktonderzoek naar mogelijke alternatieve aanbieders van vergelijkbare microdata. In dit kader zijn een aantal leden van de Gebruikersraad Microdata Services geïnterviewd.

Wanneer het rapport van het onderzoek naar de markt voor de toegang tot microdata openbaar wordt, deelt het CBS dit met de leden en zal in overleg met de voorzitter bekijken of dit aanleiding is voor een extra bijeenkomst van de Gebruikersraad.

- Het CBS verwacht in het eerste kwartaal een eerste versie van het Self Service Portal Microdata Services (MUZIEK) te kunnen lanceren. Dit systeem vervangt enerzijds het huidige back-endsysteem voor de verwerking van aanvragen voor de beveiligde CBS-microdata omgeving, dat vanwege de grote toename van de vraag naar CBS-microdata-onderzoeken niet meer voldoet. Anderzijds versoepelt dit de aanvragen door onderzoekers doordat dit binnen een online aanvraagstelsel plaatsvindt waardoor het mailcontact aanmerkelijk vermindert. Een van de leden heeft als onderzoeker deelgenomen aan een eerste acceptatietest van het systeem. Ondanks dat er nog bevindingen opgepakt moeten worden, wordt het nieuwe systeem als veelbelovend ervaren.

Het CBS zal tijdens het volgende reguliere overleg van de Gebruikersraad Microdata Services een demonstratie geven van het nieuwe aanvraagstelsel voor CBS-microdata-onderzoeken.

- Als onderdeel van het CBS-investeringsprogramma wordt gestart met het ontwikkelen van een nieuw systeem voor beveiligde toegang tot CBS-microdata (project Futurum). De huidige beveiligde CBS-microdata-onderzoeksomgeving zal op termijn worden vervangen door een nieuwe omgeving die toekomstbestendig, flexibeler is, en o.a. meer rekenkracht kan bieden. Het CBS zal de komende tijd bij CBS-microdata-onderzoekers hun behoeften peilen en daarvoor een enquête uitzetten onder de onderzoekers.
- Het CBS wordt bevoegd orgaan in het kader van de Data Governance Act (DGA). Dat betekent dat het CBS met een publieke taak belaste instellingen zal ondersteunen bij het beschikbaar stellen van hun data voor hergebruikers. Het CBS richt hiervoor een beveiligde verwerkingsomgeving in. De voorwaarden om toegang te krijgen tot deze DGA-omgeving en om onderzoek te doen komen sterk overeen met de voorwaarden die het CBS stelt bij gebruik van de reguliere beveiligde microdata omgeving ('RA-omgeving'). Essentieel verschil is dat er in de DGA-omgeving geen CBS-microdata zullen mogen staan. Wanneer voor het onderzoek koppeling aan CBS-microdata nodig is moet het gehele onderzoek worden uitgevoerd op de reguliere beveiligde microdata omgeving. Omdat de taak van bevoegd orgaan niet in de CBS-wet verankerd is, wordt er aanvullende wetgeving opgesteld in de vorm van een Algemene Maatregel van Bestuur die waarschijnlijk in

2025 van kracht wordt. Momenteel voert het CBS een uitvoeringstoets uit en zijn de voorbereidingen van het implementatietraject gestart.

Het CBS houdt de Gebruikersraad Microdata Services op de hoogte van relevante ontwikkelingen omtrent de DGA.

3. Actiepunten vorige vergadering

- Het CBS stuurt de uitnodiging voor de Q&A sessie efficiënt programmeren in R in juni door naar de leden van de Gebruikersraad.
Is gebeurd.
- ‘Werken met sub-omgevingen in de microdata-omgeving’ komt op de agenda van het volgende overleg van de Gebruikersraad.
Zie agendapunt 6.
- In een van de volgende Gebruikersraadbijeenkomsten geeft het CBS inzicht in de werking van MUZIEK.
Zie mededelingen.
- Het CBS pakt het signaal van de leden op om de mogelijkheden te bekijken voor vereenvoudiging van het aanvraagformulier en verkorting van de doorlooptijd van instellingsmachtigingsaanvragen.
Vereenvoudiging is niet mogelijk aangezien het huidige formulier de uitwerking is van de aanbevelingen uit het rapport Vd Berg; bij de doorlooptijd is het knelpunt de beperkte capaciteit bij de Juridische afdeling.
- Leden die het volgende overleg van de Gebruikersraad willen faciliteren kunnen dit doorgeven aan de secretaris.

Het CPB faciliteert dit Gebruikersraadoverleg.

DNB faciliteert het volgende reguliere Gebruikersraadoverleg.

4. Bestuursreglement CBS 2024 en vergoeding leden Gebruikersraad

Zie [wetten.nl - Regeling - Bestuursreglement CBS 2024 - BWBR0050315](https://wetten.nl/Regeling-Bestuursreglement%20CBS%202024-BWBR0050315).

Op 7 oktober jl. heeft de Minister van EZ het bestuursreglement van het CBS goedgekeurd. Op 21 oktober is dit gepubliceerd in de Staatscourant. Daarnaast wordt de laatste hand gelegd aan het actualiseren van de vergoeding van de leden van de adviesraad en de gebruikersraden van het CBS (exclusief functionarissen in dienst van het Rijk of aanverwant). Belangrijke punten uit het bestuursreglement voor de Gebruikersraad zijn dat er elke vier jaar een evaluatie moet plaatsvinden van het eigen functioneren van de Gebruikersraad en de samenwerking met het CBS en dat de leden voor vier jaar benoemd worden met een verlengingsmogelijkheid van vier jaar. Dit gaat voor nieuwe leden vanaf heden in. Voor de andere leden zal hier flexibel invulling aan gegeven worden om te voorkomen dat waardevolle kennis en ervaring op korte termijn verdwijnt uit de Gebruikersraad Microdata Services.

De voorzitter van de Gebruikersraad en het CBS bespreken de concrete invulling van de bepaling over de zittingstermijnen voor de leden aan de hand van een inventarisatie van de zittingstermijnen van de afzonderlijke leden van de Gebruikersraad Microdata Services.

Leden die in aanmerking komen hiervoor, kunnen zich bij de secretaris van de Gebruikersraad melden indien zij gebruik willen maken van de vacatiegelden- en reiskostenvergoedingen.

Het CBS deelt meer informatie over de vacatiegelden zodra deze voorhanden is.

5. Uitkomsten Klanttevredenheidsonderzoek

Als positieve punten worden klantvriendelijkheid, behulpzaamheid en flexibiliteit genoemd. Daarnaast waarderen de onderzoekers de snelheid van reageren (van het opstarten van een project, de reacties op inhoudelijke vragen tot outputcontrole), maar meer dan andere jaren wordt de reactiesnelheid door de IT-helpdesk gemeld. Daarnaast geven onderzoekers aan dat de nieuwe Windowsomgeving voor verbetering heeft gezorgd. Data die met name gemist worden zijn energieverbruik, integrale informatie over beroepen en betere gegevens over schulden (o.a. BKR). Belangrijk verbeterpunt voor onderzoekers is de documentatie. Ook wordt Engelstalige documentatie gemist. Een ander probleem is dat bestandsnamen en variabelennamen door de jaren heen niet consistent zijn. De outputcontrole is voor een aantal onderzoekers ondoorzichtig. Bij IT worden de ingewikkelde en tijdrovende inlogprocedure, de hoeveelheid storingen en de onvoorspelbare en soms trage performance genoemd. Algemeen punt voor verbetering is de prijs.

De leden herkennen dit beeld en zijn verheugd over de stijging van het algemene rapportcijfer van 7,3 in 2023 naar 7,6 in 2024. Ze geven aan dat deze voornamelijk toe te schrijven is aan de verbetering van de IT. Aanvullend meldt een van de leden dat de inconsistentie in variabelennamen en kolommen zich ook voordoet bij hulpbestanden zoals Gebieden in Nederland en vraagt het CBS hier aandacht aan te besteden omdat dit onderzoekers veel extra werk kost. Een van de leden pleit voor het eenvoudiger delen van scripts tussen microdataprojecten. In ODISSEI is een script-library beschikbaar.

Het CBS geeft aan dat veel punten een langere doorlooptijd vergen, maar dat er op korte termijn gekeken wordt naar de doorzoekbaarheid van de metadata en mogelijkheden om de inlogprocedure te vereenvoudigen.

Ook wordt aandacht gevraagd voor de lage response.

Het CBS doet navraag over de inconsistentie in variabelennamen en kolommen in hulpbestanden zoals Gebieden in Nederland.

Het CBS onderzoekt de mogelijkheden voor betere doorzoekbaarheid van de metadata en de vereenvoudiging van de inlogprocedure.

6. Werken met sub-omgevingen in de microdata-omgeving

Leden van de Gebruikersraad geven aan dat het niet mogelijk is om binnen projecten in de CBS-omgeving verschillende rechten toe te kennen aan verschillende gebruikers. Hierdoor kan niet gemakkelijk worden samengewerkt binnen consortia met verschillende partners en kunnen bepaalde (restrictie)bestanden niet slechts beschikbaar gesteld worden aan een beperkte groep onderzoekers binnen een groter project. Voor een aantal (grotere) projecten is daarom de wens om sub-omgevingen aan te maken zodat onderzoekers daarbinnen uitsluitend toegang hebben tot de data die ze binnen het grotere project nodig hebben. Hierbij blijft wel de eis van doelbinding onverminderd gelden. Het is overigens wel mogelijk om onder voorwaarden microdatabestanden die binnen een bepaald project zijn samengesteld te delen met andere CBS-microdataprojecten.

Het CBS neemt de wens om verschillende rechten op bestanden toe te kennen voor verschillende onderzoekers binnen één microdata-project mee in 'project 'Futurum' (het ontwikkelproject voor een nieuw systeem voor beveiligde toegang tot CBS-microdata).

7. Presentatie Microdata-onderzoek CPB: 'De effecten van (long-)covid op het arbeidsaanbod'

Timo Verlaat en Jan Möhlmann van het CPB geven een interessante presentatie over hun microdata-onderzoek over de effecten van (long-)covid op het arbeidsaanbod.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter rond 17.00 de vergadering.

Actiepunten

- *Wanneer het rapport van het onderzoek naar de markt voor de toegang tot microdata openbaar wordt, deelt het CBS dit met de leden en zal in overleg met de voorzitter bekijken of dit aanleiding is voor een extra bijeenkomst van de Gebruikersraad.*
- *Het CBS zal tijdens het volgende reguliere overleg van de Gebruikersraad Microdata Services een demonstratie geven van het nieuwe aanvraagstelsel voor CBS-microdata-onderzoeken.*
- *Het CBS houdt de Gebruikersraad Microdata Services op de hoogte van relevante ontwikkelingen omtrent de DGA.*
- *De voorzitter van de Gebruikersraad en het CBS bespreken de concrete invulling van de bepaling over de zittingstermijnen voor de leden aan de hand van een inventarisatie van de zittingstermijnen van de afzonderlijke leden van de Gebruikersraad Microdata Services.*
- *Het CBS deelt meer informatie over de vacatiegelden zodra deze voorhanden is.*
Is gebeurd: Zie [Staatscourant 2024, 38985 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#).
- *Het CBS kijkt doet navraag over de inconsistentie in variabelennamen en kolommen in hulpbestanden zoals Gebieden in Nederland.*
Is gebeurd: De aanpassing in Gebieden in Nederland is gedaan op verzoek van onderzoekers. Het CBS streeft ernaar om jaar-op-jaar inconsistenties tot een minimum te beperken.
- *Het CBS onderzoekt de mogelijkheden voor betere doorzoekbaarheid van de metadata en de vereenvoudiging van de inlogprocedure.*
- *Het CBS neemt de wens om verschillende rechten op bestanden toe te kennen voor verschillende onderzoekers binnen één microdata-project mee in het project 'Futurum' (het ontwikkelproject voor een nieuw systeem voor beveiligde toegang tot CBS-microdata).*
Is gebeurd: Dit punt is meegenomen in de inventarisatie van het project 'Futurum'.
Het CBS neemt de suggestie om de houdbaarheidsdatum in de geheimhoudingsverklaring op te nemen in overweging.
- *Het CBS vraagt intern na in hoeverre er door het CBS adresgegevens, salarisgegevens e.d. ontvangen dienen te worden in contracten die gemachtigde instellingen afsluiten met onderzoekers in de vorm van bijvoorbeeld stage- en detacheringsovereenkomsten.*
Is gebeurd: Het CBS heeft deze gegevens niet nodig heeft en deze mogen dus weggelakt worden.
- *DNB faciliteert het volgende reguliere Gebruikersraadoverleg.*